

Cuprins

Lista principalelor abrevieri	5
Prefață	7
TITLUL I. PREMISELE TEORIEI RISCURILOR	11
Secțiune introductivă	11
Stadiul cunoașterii. Metodele cercetării.....	11
CAPITOLUL 1. NOȚIUNEA DE RISCURI. ROLUL SĂU ÎN DREPTUL CIVIL	16
Secțiunea 1.1. Domeniul cercetării	16
§1. Terminologie.....	16
§2. Noțiunea de risc în dreptul privat - un concept polisemantic ca răspuns al unui obiect polimorf.....	17
§3. Delimitarea generală a cadrului problemei - riscurile în contracte.....	19
§4. Delimitarea cadrului problemei (continuare). Riscurile impuse de imposibilitate de executare a contractului.....	20
§5. Rolul teoriei riscurilor în contracte (sinteză)	24
Secțiunea 1.2. Critica termenilor teoriei riscurilor în reglementarea și doctrina actuală	25
§1. Termenii folosiți pentru descrierea problemelor specifice riscului în sens tehnic nu descriu cu acuratețe realitatea	25
§2. Termenii de exprimare a soluțiilor tehnice ale problemei riscurilor în contract sunt improprii.....	26
CAPITOLUL 2. PREMISELE TEORIEI RISCURILOR (IPOTEZELE TEORIEI RISCURILOR)	30
Preliminarii. Imposibilitatea fortuită de executare și teoria riscurilor.....	30
Secțiunea 2.1. Imposibilitatea fortuită de executare a unei obligații – premisă a riscurilor în sens tehnic.....	31
§1. Dispariția obiectului actului juridic civil sau a calităților esențiale ale acestuia.....	33
§2. Problema dispariției cauzei actului juridic civil	36
Secțiunea 2.2. Dispariția lucrului obiect derivat al convenției, premisă de sine stătătoare a riscurilor?	46
§1. Pieirea fizică a lucrului	47
§2. Dispariția lucrului astfel încât nu se știe nimic despre el, în mod absolut.....	47
Secțiunea 2.3. Imposibilitatea de executare trebuie să fie fortuită (cerința forței majore, cazului fortuit sau ipotezelor asimilate).....	48
§1. Necesitatea premisei imposibilității fortuite de executare	48
§2. Limitarea câmpului forței majore prin raportare la răspunderea contractuală bazată pe culpă. Controverse actuale. Situația în noul Cod civil.....	49
§3. Eterogenitatea cerințelor și funcțiilor forței majore față de materia cu care interferează	50
§4. Cerințele forței majore și ale cazului fortuit	51
§5. Criteriul de apreciere a evenimentului exonerator.....	59
§6. Cazuri asimilate forței majore sau cazului fortuit.....	61
Secțiunea 2.4. Imposibilitatea de executare trebuie să conducă la o neexecutare esențială.....	62

§1. Necesitatea ca imposibilitatea să poarte asupra unei obligații esențiale (importante); problema cerinței ca neexecutarea să fie totală (riscul modificării contractului)	63
§2. Cerința ca imposibilitatea să fie definitivă; problema imposibilității temporare (riscul suspendării contractului).....	64
Secțiunea 2.5. Cauza imposibilității fortuite trebuie să fie ulterioară nașterii contractului.....	64
Secțiunea 2.6. Reperetele cadrului de acțiune al premisei imposibilității fortuite de executare	66
§1. Imposibilitatea de executare să nu fie asumată de debitor.....	66
§2. Imposibilitatea fortuită de executare imputabilă creditorului	67
CAPITOLUL 3. CONTRACTELE CĂRORA LI SE APLICĂ TEORIA RISCURILOR (DOMENIUL DE APLICARE).....	70
Secțiunea 3.1. Teoria riscurilor nu se raportează la clasificarea în contracte unilaterale - contracte sinalagmatice.....	70
Secțiunea 3.2. Problema contractelor unilaterale.....	73
Secțiunea 3.3. Contractele sinalagmatice.....	75
Secțiunea 3.4. Problema contractelor aleatorii.....	76
Secțiunea 3.5. Problema contractelor sinalagmatice imperfecte	78
Secțiunea 3.6. Problema contractelor care implică obligații de mijloace.....	79
CAPITOLUL 4. DELIMITAREA TEORIEI RISCURILOR DE INSTITUȚII ASEMĂNĂTOARE	81
Secțiunea 4.1. Riscurile și nulitatea	81
Secțiunea 4.2. Riscurile și caducitatea	82
Secțiunea 4.3. Riscurile și rezoluțiunea	84
Secțiunea 4.4. Riscurile și teoria impreviziunii	85
Secțiunea 4.5. Riscurile și excepția de neexecutare	88
Secțiunea 4.6. Riscurile și condiția rezolutorie	89
Secțiunea 4.7. Riscurile în contracte și contractul aleatoriu.....	90
TITLUL II. RISCURILE ÎN CONTRACTELE NETRANSLATIVE DE PROPRIETATE.....	93
CAPITOLUL 1. REGULA GENERALĂ A RISCURILOR ÎN CONTRACTELE CU TITLU ONEROS ÎN CODUL CIVIL 1864	93
Secțiunea 1.1. <i>Res perit domino, res perit creditori, res perit debitori?</i>	93
§1. Inadecvarea unei reguli general aplicabile tuturor consecințelor imposibilității fortuite de executare	97
§2. Inadecvarea unei reguli generale aplicabile tuturor contractelor	97
Secțiunea 1.2. <i>Res perit debitori - regula generală a contractelor cu titlu oneros</i>	98
§1. Schimbul - mijloc de satisfacere a intereselor membrilor societății	98
§2. Riscurile în contractul oneros – <i>res perit debitori</i> - o regulă echitabilă?	102
§3. Riscurile în contractul oneros – <i>res perit debitori</i> - o regulă utilă? Utilitate vs. echitate	106
CAPITOLUL 2. FUNDAMENTAREA REGULII <i>RES PERIT DEBITORI</i> ÎN CODUL CIVIL ROMÂN (1865).....	111
Secțiunea 2.1. Necesitatea și obiectivele fundamentării teoriei riscurilor	111
Secțiunea 2.2. Încadrarea problemei fundamentării legale a teoriei riscurilor în contracte	111
Secțiunea 2.3. Soluțiile propuse pentru fundamentarea regulii <i>res perit debitori</i> - o încercare de sinteză	112

Secțiunea 2.4. Fundamentarea teoriilor privind riscurile în contracte pe ideile de reciprocitate și interdependență a avantajelor promise, privite în manifestarea lor funcțională	122
§1. Necesitatea de ordin juridic a „redescoperirii” art. 1020 Cod civil, în raport de insuficiența explicativă a interpretării prin analogie cu dispozițiile edictate pentru unele contracte speciale	122
§2. Insuficiența justificativă a normelor speciale	123
§3. Adecvarea art. 1020 Cod civil ca text legitimant al teoriei riscurilor.....	124
§4. Consecințele fundamentării regulii generale a riscurilor în contractele cu titlu oneros pe dispozițiile art. 1020 Cod civil – definirea termenilor ecuației sinalagmatismului.	127
CAPITOLUL 3. MANIFESTAREA ECUAȚIEI SINALAGMATISMULUI ÎN PREZENȚA DIVERSELOR TIPOLOGII CONTRACTUALE ȘI OBLIGAȚIONALE	130
Secțiunea 3.1. Ecuația sinalagmatismului.....	130
§1. Noțiune	130
§2. Trăsăturile ecuației sinalagmatismului	131
Secțiunea 3.2. Ipostazele ecuației sinalagmatismului	133
§1. Contractele care nasc obligații reciproce și interdependente (sinalagmatice).....	133
§2. Contracte cu titlu oneros creatoare de drepturi absolute	139
§3. Alte situații în care se procură automat o utilitate ce nu fac obiectul unui drept subiectiv civil – contractul de transmitere a secretului comercial	141
§4. Contracte creatoare de obligații plurale. Riscurile în cazul obligațiilor cu pluralitate de obiecte	142
Secțiunea 3.3. Ecuația sinalagmatismului și clasificarea obligațiilor în obligații de diligență și obligații de rezultat.....	145
Secțiunea 3.4. Surveniența imposibilității fortuite de executare a unei obligații prescrise (naturale).....	146
Secțiunea 3.5. Imposibilitatea survenită a unei obligații neexigibile.....	147
CAPITOLUL 4. REGULA GENERALĂ A RISCURILOR ÎN NOUL COD CIVIL.....	149
§1. Riscul lucrului.....	149
§2. Riscul obligației.....	152
§3. Riscurile în contractul sinalagmatic	153
CAPITOLUL 5. LIMITELE REGIMULUI GENERAL DISPOZITIV AL RISCURILOR – RES PERIT DEBITORI	166
Secțiunea 5.1. Excepții legale de la regula res perit debitori	166
§1. Riscurile în contractul individual de muncă – un veritabil caz de <i>res perit creditori</i> ?	166
§2. Excepții legale controversate.....	172
Secțiunea 5.2. Amenajarea convențională a rezolvării riscurilor contractului - res perit debitori	173
§1. Libertatea părților de a se abate de la imputația legală a riscurilor.....	173
§2. Manifestările libertății părților de a contracta în materia riscurilor	177
§3. Limitele libertății părților de a se abate de la regimul legal al riscurilor.....	183
CAPITOLUL 6. RISCURILE ÎN CONTRACTELE SPECIALE NETRANSLATIVE DE PROPRIETATE.....	186
Secțiunea 6.1. Contractul de locațiune.....	186
§1. Contractul de locațiune în reglementarea Codului civil 1864	186
§2. Contractul de locațiune reglementat de către noul Cod civil (NCC).....	189

Secțiunea 6.2. Antrepriza (locațiunea) de lucrări	190
§1. Domeniu	191
§2. Riscurile în materie mobilă	191
§3. Riscurile în materie imobiliară	196
§4. Observații concludive privitoare la riscuri în contractul de antrepriză de lucrări ..	196
§5. Locațiunea de servicii	197
Secțiunea 6.3. Riscurile în contractul de depozit	200
Secțiunea 6.4. Riscurile în contractul de transport	206
§1. Riscurile în contractul de transport reglementat de către Codul comercial.....	206
Secțiunea 6.5. Riscurile în contractul de mandat.....	213
§1. Riscurile în contractul de mandat reglementat de către Codul civil – 1864	213
§2. Riscurile în contractul de mandat reglementat de către noul Cod civil.....	218
Secțiunea 6.6. Riscurile în contractul de comodat	220
§1. Contractul de comodat reglementat de Codul civil.....	220
§2. Contractul de comodat în noul Cod civil.....	223
Secțiunea 6.7. Riscurile în contractul de prestări de servicii în turism	224
Secțiunea 6.8. Riscurile în contractele pregătitoare ale vânzării-cumpărării în reglementarea NCC.....	226
§1. Promisiunea bilaterală de vânzare-cumpărare	226
§2. Promisiunea unilaterală de vânzare	228
§3. Promisiunea unilaterală de cumpărare	232
§4. Pactul de opțiune în NCC.....	233
Secțiunea 6.9. Riscurile în contractul de leasing.....	233
§1. Regula dispozitivă a suportării riscurilor de către utilizator nu contrazice regula generală a riscurilor în contractele sinalagmatice - <i>res perit debitori</i>	234
§2. Corelația reglementării riscurilor în contractul de leasing cu legislația asigurărilor	248
§3. Corelația reglementării leasingului cu legislația consumatorului.....	252
TITLUL III. RISCURILE ÎN CONTRACTELE TRANSLATIVE DE PROPRIETATE	257
Introducere	257
CAPITOLUL 1. CRITICA <i>RES PERIT DOMINO</i>, CA REGULĂ GENERALĂ APLICABILĂ RISCURILOR ÎN CONTRACTELE TRANSLATIVE DE PROPRIETATE ÎN CODUL CIVIL (1864)	260
§1. Abordarea istorică a problematicii riscurilor contractuale în contractele translative de proprietate și explicația lor <i>illo tempore</i>	260
§2. Reglementarea riscurilor în contractele translative în Codul civil român 1864....	274
§3. Fundamentarea teoriei privind riscurile în contractele translative	285
CAPITOLUL 2. RECONSIDERAREA REGULII <i>RES PERIT DOMINO</i> CA REGULĂ GENERALĂ ÎN MATERIA CONTRACTELOR TRANSLATIVE DE PROPRIETATE. RECONSTITUIREA UNEI NOI TEORII.....	295
§1. Necesitatea de a distinge între diversele tipologii ale vânzării. Vânzarea reală - Vânzarea obligatorie. Vânzarea de bunuri de gen. Vânzarea de bunuri certe.....	295
§2. Inadecvarea criteriului <i>res perit domino</i> în rezolvarea riscului contractului oneros. Consecințe	297
§3. Verificarea adecvării teoriei propuse	304
§4. Concluzii	314

CAPITOLUL 3. RISCURILE ÎN CONTRACTUL DE VÂNZARE-CUMPĂRARE	316
Secțiunea 3.1. Regimul juridic al transferului riscurilor în vânzarea de bunuri individual determinate	316
§1. Regula generală a riscurilor în contractul de vânzare-cumpărare	316
§2. Excepțiile de la regula generală	318
§3. Riscurile în contractul de vânzare afectat de modalități	322
Secțiunea 3.2. Vânzarea bunurilor de gen	329
Secțiunea 3.3. Riscurile contractului în alte ipostaze ale contractului de vânzare-cumpărare	334
§1. Vânzarea (înstrăinarea) de bunuri viitoare	334
§2. Vânzarea de bunuri cu grămada și cazuri conexe	337
§3. Vânzarea după greutate, număr sau măsură	338
§4. Vânzarea pe încercate și vânzarea pe gustate	339
§5. Vânzarea cu obiect alternativ sau facultativ	340
§6. Vânzarea cu plata prețului în rate și rezerva proprietății	341
§7. Riscurile în vânzările în care bunul înstrăinat este necorespunzător calitativ	343
§8. Riscurile în cazul vânzării bunului afectat de vicii ascunse	344
§9. Riscurile vânzării în cazul evicțiunii	346
 CAPITOLUL 4. RISCURILE ÎN CONTRACTUL DE VÂNZARE ÎN AFARA SPAȚIILOR COMERCIALE	347
§1. Vânzarea la distanță	347
§2. Vânzarea în afara spațiilor comerciale (propriu-zisă)	354
 CAPITOLUL 5. RISCURILE ÎN CONTRACTELE TRANSLATIVE DE PROPRIETATE ÎN DREPTUL COMPARAT	355
Secțiunea 5.1. Considerații introductive	355
Secțiunea 5.2. Transmiterea riscurilor odată cu dreptul de proprietate	357
§1. Regula transferului riscurilor odată cu proprietatea în dreptul italian	358
§2. <i>Res perit domino</i> în dreptul englez	360
Secțiunea 5.3. Transmiterea riscurilor la momentul încheierii contractului	363
Secțiunea 5.4. Transmiterea riscurilor la predarea bunurilor vândute	364
§1. Situația în dreptul german	364
§2. Transmiterea riscurilor la momentul predării în sistemul Codului civil al provinciei Quebec	366
§3. Noua reglementare a Codului civil moldovean	368
Secțiunea 5.5. Codul civil olandez	369
Secțiunea 5.6. Transferul riscurilor în dreptul uniform american (UCC)	369
§1. Contextul edictării UCC	370
§2. Specificul contractului de vânzare-cumpărare reglementat de UCC	371
§3. Fundamentarea soluțiilor privind transferul riscurilor în dreptul american	371
§4. Soluțiile reglementate de U.C.C. în materia transferului riscurilor	373
§5. Caracterul supletiv al normelor	377
Secțiunea 5.7. Transferul riscurilor în vânzarea internațională de mărfuri reglementată de către Convenția de la Viena (1980)	377
§1. Contextul istoric al reglementării. Principii	377
§2. Analiza ipotezelor relevante stabilite de către CIVM pentru transferul riscurilor	379

CAPITOLUL 6. SPRE O NOUĂ REGLEMENTARE: PREZENTAREA, FUNDAMENTAREA ȘI CRITICA SOLUȚIILOR NOULUI COD CIVIL	385
§1. Contextul evoluțiilor în dreptul comparat- o sinteză.....	385
§2. Regula generală a riscurilor în contractele constitutive sau translative de drepturi reale în NCC.....	389
§3. Analiza transferului riscurilor în contractele translative de proprietate	402
§4. Transferul riscurilor în diverse ipostaze ale contractului de vânzare	406
§5. Riscurile în cazul vânzărilor speciale.....	418
TITLUL IV. EFECTELE TEORIEI RISCURILOR.....	420
CAPITOLUL 1. CONSIDERAȚII GENERALE	420
CAPITOLUL 2. EFECTUL EXTINCTIV AL TEORIEI RISCURILOR	422
Secțiunea 2.1. Preliminarii.....	422
Secțiunea 2.2. Condițiile efectului extinctiv al forței majore și al teoriei riscurilor	422
§1. Imposibilitatea trebuie să fie absolută	423
§2. Imposibilitatea trebuie să fi în principiu definitivă	423
§3. Imposibilitatea trebuie să fie în principiu totală	423
Secțiunea 2.3. Efectele extinctive ale imposibilității asupra obligațiilor contractuale	424
§1. Efectele imposibilității asupra obligației imposibil de executat	424
§2. Efectele asupra obligației corelative	427
§3. Efectele asupra obligațiilor executate cu titlu anticipativ de către oricare dintre părți	428
Secțiunea 2.4. Efectele (extinctive) ale imposibilității fortuite de executare asupra convenției.....	428
§1. Ineficacitatea contractului	429
§2. Teoria riscurilor - o cauză de ineficacitate autonomă?	429
§3. Limitele ineficacității contractului în caz de imposibilitate fortuită de executare	434
Secțiunea 2.5. Consecințele efectelor extinctive ale imposibilității fortuite de executare a contractului. Restituirea prestațiilor și obligațiile reziduale de „regularizare”	445
§1. Fundamentarea legală a obligației de restituire în cazul desființării contractului oneros, urmare a jocului teoriei riscurilor	445
§2. Regimul juridic al restituirii prestațiilor	455
§3. Regulile restituirii prestațiilor în cazul desființării retroactive a convenției - principiul restituirii în natură	460
§4. Regulile restituirii prestațiilor în cazul desființării retroactive a convenției - restituirea prin echivalent - (continuare)	465
§5. Efectele reziduale ale rezoluțiunii fortuite.....	465
CAPITOLUL 3. EFECTUL SUSPENSIV (RISCUȘI SUSPENDĂRII OBLIGAȚIEI).....	467
Secțiunea 3.1. Efectul suspensiv al forței majore asupra obligației pe care o afectează	467
§1. Fundamentarea efectului suspensiv al forței majore	467
§2. Condițiile aplicării efectului suspensiv	468
Secțiunea 3.2. Modul de funcționare a suspendării	471
Secțiunea 3.3. Efectul suspendării asupra obligației afectate și a celorlalte obligații ale debitorului acesteia	471
Secțiunea 3.4. Efectul suspendării asupra obligației corelative	472
§1. Amânarea exigibilității obligației corelative	472
§2. Justificarea legală a amânării exigibilității.....	472

§3. Momentul până la care exigibilitatea este amânată	474
Secțiunea 3.5. Obligațiile părților pe durata suspendării	474
Secțiunea 3.6. Încetarea suspendării	475
Secțiunea 3.7. Un echilibru al sarcinii riscurilor	475
§1. Situația creditorului	475
§2. Situația debitorului	476
CAPITOLUL 4. EFECTUL MODIFICATOR AL RISCURILOR (RISCU MODIFICĂRII	
OBLIGAȚIEI)	477
Secțiunea 4.1. Admisibilitatea rezoluțiunii parțiale a contractului în dreptul civil roman	477
Secțiunea 4.2. Distincția între efectul modificador asupra contractului și suportarea riscurilor de către creditorul obligației imposibil de executat	478
Secțiunea 4.3. Manifestări legale ale efectului modificador	478
§1. Vânzarea	478
§2. Locațiunea	479
§3. Contractul individual de muncă	479
Secțiunea 4.4. Condițiile efectului modificador al teoriei riscurilor	479
§1. Imposibilitatea de executare să fie parțială	479
§2. Divizibilitatea contractului	480
§3. Utilitatea modificării contractului	480
Secțiunea 4.5. Mecanismul reamenajării obligațiilor	482
CAPITOLUL 5. MECANISMUL DE FUNCȚIONARE A TEORIEI RISCURILOR	483
Secțiunea 5.1. Compatibilitatea regimului juridic de stingere a contractului în cazul rezoluțiunii fortuite cu dispozițiile art. 1021 C. civ.	483
§1. Afirmarea compatibilității cu dispozițiile art. 1020 – 1021 C. civ.	483
§2. Insuficiența normelor speciale care ar acredita o desființare de drept a contractului în caz de imposibilitate fortuită de executare	486
§3. Afirmarea compatibilității depline a imposibilității fortuite, parțiale și temporare, cu regimul rezoluțiunii (art. 1020-1021 C. civ.)	487
Secțiunea 5.2. Compatibilitatea rezoluțiunii fortuite cu desființarea de drept a contractului în cazul imposibilității fortuite de executare totale și definitive	488
§1. Argumente legale care sprijină admisibilitatea unei desființări a contractului fără intervenția instanței (compatibilitatea tehnică)	488
§2. Rezoluțiunea fortuită de drept sau judiciară în caz de imposibilitate fortuită totală – un dialog pe argumente de oportunitate	489
Secțiunea 5.3. Efectele teoriei riscurilor în reglementarea noului Cod civil	493
§1. Efectele imposibilității fortuite de executare a unei obligații importante, absolută și permanentă	494
§2. Imposibilitatea temporară de executare a contractului	495
§3. Efectele imposibilității parțiale de executare a obligației	498
§4. Efectele desființării contractului pentru imposibilitate fortuită de executare	499
§5. Regimul obligațiilor de restituire prevăzut de art. 1635 și urm. NCC	503
§6. Efectele obligațiilor de restituire asupra terților	507
BIBLIOGRAFIE	515